

ונראה לתת תירוץ אחר בזה, על פי מעשה שהיה, כידוע הרה"ק רבי שמעלקא מניקלשבורג היה ממעט מאוד בשעות שינה, עד שאמו העידה עליו שאינו ברכת "המפיל" כיון שאף פעם אינו הולך לישון, אלא רק נופל ונרדם. פעם אחת בא לבקרו הרבי רבי אלימלך מליז'ענסק ז"ע וראה את דרכו, הלך בעצמו הוכין לו את המיטה ולאחר כמן בתחבולות הרדים אותו עד שישין רוב הלילה. למחרת כשקם רבי שמעלקא היה לו גדלות המוחין והתפלל בכוונה ובהתלהבות גדולה, כשסיים את התפילה פנה אליו הרבי רבי אלימלך ושאל אותו: נו, רבי שמעלקא איך היתה התפילה הפעם? אמר לו: לעילא ולעילא, תפילה בכוונה, אף פעם לא הרגשתי כזו התלהבות בתפילה.

נו אם כך ראוי שתנהג כן בכל לילה ולילה! אמר לו הרבי רבי אלימלך. ובכל זאת נמנע רבי שמעלקא מלעלות על מיטתו כל ימי חייו.

נמצא כי קיימות שתי הנהגות בעבודת השינה, יש שצדיקים הסוברים כחי על האדם לעלות על מיטתו כדי לאגור כוחות ויוכל לעבוד את הקב"ה כראוי. לעומת צדיקים אחרים הסוברים כי אין לאדם לעלות על מיטתו אלא ילמד עד כלות הכוחות, ויפול וירדם.

לפי זה יש לומר, אביי הלך עם סברתו של הרבי רבי אלימלך שמוטל האדם לישון היטב כדי שיוכל לשבת וללמוד. לעומת רב יוסף שהלך בשיטה כי אין לאדם לעלות על מיטתו אלא ילמד עד כלות הכוחות, ולכן קרא על אביי "עד מתי עצל תשכב".

והנה מצינו בנדרים (מא.) שרב יוסף חלה עד ששכח כל תלמודו, ואולי לפי דרכינו יש לומר, כיון שרב יוסף מיעט מאוד בשינה (ושמענו על הגאון רבי יוסף זליכה ע"ה רבה של פרדס כץ שהיה יישן שלש שעות ביממה ותולים שמחמת כן קיבל אירוע מוחי ה' ירחם והיה משותק בחצי גופו עד סוף ימיו) דבר זה גרם לו לחלות עד ששכח את תלמודו.

מסופר על הרב הקדוש רבי חנוך העניך מאלכסנדר זצ"ל שהיה חביב עליו מכל ספרי החסידות הספר הקדוש "אור המאיר" להרב הקדוש רבי זאב וולף מז'טומיר זצ"ל, פעם התאכסן הרבי מאלכסנדר בבית בנו רבי יחיאל פישל, משהגיע יום חמישי עמד לשוב לביתו, הפציר בו בנו שישבות אצלו. אמר לו: אם מצוי ברשותך ספר "אור המאיר" שאוכל לעיין בו בשבת אשאר. יצא בנו ופגש במוכר ספרים שהגיע למקום ומצא באמתחתו את הספר המבוקש ואביו נאות לשבות אצלו.

אחר שטרח כל כך הבן להשיג את הספר פנה ושאל את אביו: מה המיוחד כל כך בספר הזה שאבא כל כך מקפיד ללמדו בו?

אמר לו הרבי מאלכסנדר: טובים ונאים דבריו של הרבי מז'טומיר בכל מקום וביותר בפירוש הפסוק "על משכבי בלילות בקשתי את שאהבה נפשי".

וכך הוא כותב: "אם נפשך לדעת אם האמת אתך, תוכל לדעת זאת ולבחון את נפשך, וזה נסיון גדול לכל איש ישראל, בעת ששוכב על מיטתו ונתעורר משנתו, לאן פונה מחשבתו במשקל ראשון. אם נופל במחשבתו מחשבות של משא ומתן ושאר צרכיו הגשמיים, מסתבר שלבו חסר וריקן מכל טוב ומחשבותיו מעורבות מהבלי העולם, ויבין מזה פחיתות ערכו וגנות מידותיו. אבל מי שיש לו נשמה טהורה, תיכף כשנתעורר משנתו מחשבה ראשונה העולה על רוחו לחשוב מרוממות האלקות, וזה נרמז בפסוק "על משכבי בלילות בקשתי את שאהבה נפשי", כלומר, משם אני יכול לדעת בחינת נפשי לאן פונה, אם למחשבות קדושות או להיפך".

כמו כן מרן רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל, היה עוסק בתורה כל ימי חייו, ובימי השבת היה עוסק בתורה בשקיעות מיוחדת, ומעיין בנושאים שונים שבמשך השבוע לא מצא זמן לעיין בהם. ואפילו ביום הכפורים, עד ימי זקנתו, היה לומד רוב שעות הלילה, ולא ישן אלא מעט מאוד. ופעם, לפני כעשרים שנה, כשביקר מרן זצ"ל בארצות הברית, התארח בביתו של הרב הגדול רבי דוד עוזרי שליט"א, שהוא אחד מעמודי התווך בקהלות הספרדים בניו יורק. וכמוכן, שרבי דוד סידר למרן זצ"ל ולרעייתו הרבנית חדר מיוחד לישון בו.

בערב שבת, שאל מרן זצ"ל את רבי דוד, האם יש איזו מנורת לילה בסמוך לחדר, כדי שאוכל ללמוד מעט בליל שבת. השיב לו רבי דוד, בודאי, הנה סידרנו מנורה מיוחדת בתוך הארוך הגדול שבחדר, וכאשר כבוד הרב יפתח את הארון, יאיר החדר, וכאשר יסגור את הארון, יוכל לישון. בבוקר יום השבת, שאל רבי דוד את הרבנית, האם הסתדרתם היטב בחדר? השיבה לו הרבנית, אכן, היה טוב מאד, הרב לקח כסא, הכניסו לארון, סגר את דלת הארון אחריו, וישב ולמד כל הלילה.

פעם בא הנשיא לשעבר מר שמעון פרס ושאל את הגאון הרב עובדיה יוסף זצ"ל, איך הרב מספיק לכתוב כל כך הרבה ספרים, אני מנסה לכתוב ספר על תולדות חיי ואין לי זמן לכך. אמר לו הרב, אני מתשע בערב יושב וכותב אף אחד לא מתקשר אף אחד לא מפריע, ואני יושב עד שתיים בלילה וכותב, וכך אני מספיק לכתוב עוד ועוד ספרים.

וזהו שמצינו בעירובין (סה.), לא איברי סיהרא אלא לגירסא ומאיךך נאמר שם לא איברי לילא אלא לשינתא, מובא בספר אוצר שיחות צדיקים (עמ' ר"ב), שאמר על כך הכתב סופר, ששניהם לדבר אחד נתכוונו, כי ביום כל בני אדם נעורים ועוסקים בהוויות העולם ומטרידים זה את זה, לכן אי אפשר לעבוד את ה' כל כך. אבל לילה שהכל ישנים ובא לילה בא מנוחה, כלתה ונגמרה מלאכה של יום, אזי הלומדים תורה פנויים לעבודת ה' וללמוד. ואם כן כיון שלעוסקים בהוויות העולם לא איברי לילה אלא לשינתא, ועי"ז לא איברי סיהרא אלא לגירסא, ללומדים תורה, כי בלילה אין להם מפריעים. ע"כ.

בספר כתר ראש (אות ס"ג) כתב ז"ל: מי שזוהר ללמוד שלוש שעות בלילה לשמה מוחלין לו כל עוונותיו. ע"ל. וכתב הכף החיים (סי' א' סק"ד) בשם היעב"ץ: טוב שעה אחת קודם אור היום לעסוק בתורה מכמה שעות ביום. וראוי להביא את דברי רש"י בתהילים (קכ"ז, ב') עה"פ "כן יתן לידדו שנא" ז"ל: כן יתן, הקב"ה פרנסה למי שמנדד שנת מעיניו בשביל לעסוק בתורה. לידדו שנא, למנדד מעיניו שינה. ע"כ.

"להתענג בתענוגים"

מאגר השיעורים של

הרב איתי בן אהרן שליט"א

חייגו: 0772618021

לשיעורים על תנאים ואמוראים הקש שלוחה 3

לשיעורים על פרשת ויצא הקש שלוחה 117

לשיעורים על סידור התפילה: הקש 55

[בשלוחה 55 בשיעור האחרון קם אחד מאנשי השיעור וסיפר סיפור מרתק שעבר מות קליני במשך 23 דקות ופסקו דינו למיתה על שלא בירך ברכת אשר יצר בכוונה, כדאי מאוד להאזין].

בברכת שבת שלום ובשורות טובות.